

(המשך מעמוד 41)

גנטי. הוא עזב את רלפוק ורץ העצה. ברחוב הועיק שני סוטים. זיהיתי בפנים אורח ישראלי, סיפר להם. היה זה מחלקה לפה לשעבר, שבת-קופה מסוימת, מיד אחרי מלחמת-העצמאות, עבר בעכו. הוא זכר את יהודה תגר מן התקופה שבה שירת שם. מעגל המצרים התרחב. העיראקים עצרו 15 איש. האשמה הייתה סני-סניונית. טען הפרקליט: העצורים היו שייכים למחתרת ציונית, החזיקו סליקים של נשק והשליכו את שלוש הפצצות המיסטריות. המטרה: להבהיל את היהודים ולרחוף אותם להגר בעוד מועד. מטרה שנייה: אחרי העברת כל הקהילה, נוערו הנשק והמרגנפץ המוסתרים. לפוצץ את בגדאד.

על הנאשמים הגנו עורכי-דין עיראקים. פסק-דין, כדברי יהודה תגר, נקבע מראש: שניים ניתלו, השאר נשלחו לתקופת-מאסר ארוכות. העולם הזה מספר על הפרשה עתה, כי כולם — מלבד השניים — כבר יושבים בישראל.

אפשר לאסוף את חוטי העלילה בישראל. אחד מהם הוא כדורי סלים: גבר בן 49, הנראה כן 60 לפחות, רזה, כפוף, קמוטפנים ובעל עין מזכוכית: הוא איבד את עינו הימנית בפתח בית-

לא טוב, כשאשה רוצה כסף ואין — איזה ערך יש להקרבה ולרצון טוב?

כך נעצר בן-פורת

ח וט אחר הוא כדורי אלוויה, לשעבר חבר המועצה המקומית אורייהודה, וכיום עובד קופת-חולים שם. הוא סבור, שלא היה הכרח בתפיסתו של יהודה תגר. סיפורו של אלוויה:

המבקשים לזרז את העלייה. ואמנם נעצרו שני צעירים מבית מועלם.

לפתע התערב מיישר-המישפטים. השניים שוחררו, והמשך הטיפול הועבר לידי השופט-החוקר כמאל שהי, מבגדאד-צפון. כלומר: בשלב זה עוד היתה נכונות להעלים עין. כי כל מיבצע העלייה ההמונית בא מתוך נכונות להעלים עין — או אולי מתוך הסכם פעיל יותר בין התצר והממשלה (העיראקית) לבין הנציגים הציוניים.

„העולם הזה“ תובע להקים ועדת-חקירה מלכתחית לחשיכת האמת על „העסק העיראקי“

אבל אחרי שתי פצצות נוספות, ואחרי שנתפס השליח מיראל — זה כבר היה יותר מדי. המישרה כנסה לפעולה, ואיראפטר היה עוד לעצור את הגלגלים. דבר אחד רק יש להוסיף: בתנאים האובייקטיביים של העניין, המישרה (העיראקי) שנערך היה מישרה לפי כללי השיפוט הבינלאומי.

תגר לא נתפס באותו יום שבו זוהה עליידי הפליט הפלסטיני. פקידים יהודים, שמיספרם רב בין עובדי הכלבין אורודובק, הצליחו לבלבל ולשכנע את הפליט, ואיפשרו ליהודה להתחמק מן המקום. „מאותו רגע היה צריך להסתגר בבית“, טוען אלוויה, „ולעזוב את עיראק בדרך המהירה ביותר.“

(המשך מעמוד 29)

הסיכון הנוסף נגרם בגלל חקירת המישרה כפרשה הכוללת. שם צצו עדויות חרשות, שהצביעו לכאורה על כך שהשופט ברדיין נטל שוחד מאדם בשם רפי צרוב, ביולי 1982, כדי לבטל פסילתו מהחוקת רישיון-נהיגה, וכן כי קיבל ב-1987 כמה פעמים דגים של מדייגים וסוחר-דגים בנמל יפו, בשל פעולות שיפוטיות הקשורות בתפקידו.

סיפור-המעשה של הדגים הוא כל-כך קטנוני ומביך, שקשה אף לחזור עליו.

כתבי-האישום מספר כי אחרי שהר שיע ברדיין את הרייג ג'וד בלאווי וזן אותו לקנס של 250 שקלים וחודשיים פסילה על-תנאי, שאל אותו השופט בלישכתו אם הוא מוכר דגים, ואחר כך ביקש לדעת כיצד מגיעים לנמל יפו. לדברי כתבי-האישום הגיע השופט לנמל אחרי שבע, וקיבל שלושה ק"ג דגים בחינם מהדייגים. מאז היה בא לשם אתת לשבועיים בערך, ולוקח כשני קילוגרם מדי-פעם בחינם.

מיס בכוס שבורה

ח קירת המישרה נחתה על השופט כמכת-פטיש. לפתע אי-בר את גלימתו השחורה, נחקר באגרסי-ביות עליידי קציני-המישרה, וכאשר ביקש מיס קיבל אותם בכוס שבורה. ההשפלה, הפחד וההפתעה היו קשים לשופט. הניכור התכרתי היה קשה כיפליים.

כאשר הגיע מועד-המישרה לא נשמעו העדים בטוחים כל-כך בגיורם תיהם מעל רוכדי-העדים. סתירות רדפו סתירות, ובית-הדין שיטט שאל את התובע שאלות קשות.

בפרט-האישום הראשון, שבו נאשם השופט כי נשא פנים לרפי צרוב וביטל את פסילתו תמורת 330 דולר, התברר כי איראפטר להוכיח שאמנם היה זה השופט ברדיין שביטל את הפסילה. מכיוון שמדובר בשנת 1982, שכחו רוב המעורבים בדבר מי היה השופט.

צרוב עצמו, העד הראשי והמת-לונן, לא זכר אם אמנם היה זה השופט ברדיין או השופט שמאי, שביטל את פסילתו. נותר ספק גדול לגבי השאלה מי ביטל את הפסילה, ולכן קשה לקשר את השוחד למעשה — אם אמנם היה שוחד.

גם בעניין הדגים נותרו סתירות גדולות. השופט עומד בתוקף על-כך שהתעניין אמנם בדגים בגלל ריבוי הכולסטרול אצל אשתו, אבל מעולם לא לקח דגים ללא תשלום. השופט

השופט עמד בתוקף על כך שמעולם לא לקח דגים ללא תשלום

אינו מכחיש כי שאל את הדייגים כיצד להגיע לנמל יפו. אולי שופט מתחכם יותר לא היה שואל כזו מנאשם שזה עתה נשפט, אבל בכך בלבד אין עדיין עבירה.

בית-הדין שיטט מתלבט כעת בשאלה מדוע העידו הדייגים כי נתנו לשופט דגים חינם. וכי מדוע היו דייגים פשוטים מיפו מעוניינים להפלייל שר פט? על-כך אין תשובה בפיו של הסני-גור. הוא יכול רק להצביע על-כך שכאשר דייגים ערביים מיפו מוזמנים לחקירה בתחנת-המישרה, אין הם מר-גישים בנות. ויתכן ששמחו לרצות את חוקריהם ככל דבר שביקשו.

בקירוב יחיל בית-הדין שיטט אם בר-דיין הוא אשם או חתי-מפשע, ובכך יסתיים מישרה-השוחד השני של שופט בישראל. הראשון, זה של השופט המחר זי אליעזר מלח, הסתיים לפני 20 שנה בזיכוי של השופט, אך כהריסת הקא-זיררה מבטיחה שלו. לברדיין לא נש-אר עוד הרבה זמן לקאריירה, אבל הוא דואג לכבודו.

יזיה מאמצים נעשו כדי להביא את יהודי עיראק ארצה, ומה הם השאירו מאחוריהם.

עד כאן הכתבה של העולם הזה מלפני 22 שנים.

דרושה חקירה

ח כולות להיות דיעות שונות על המוסר שמאחורי פרשה זו.

יכול מישהו לטעון כי היה מוצדק להניח את הפצצות, כדי להזיז את יהודי עיראק בעוד מועד. אלמלא כן, יתכן שקהילה זו היתה נתונה כסכנה נוראית בשנים שלאחר-מכן, כאשר עברו על עיראק הפיכות כזו אחר זו, שהיו מלוות כמעט-שישחיסה הדרים רבים.

אחרים יטענו כי סוג זה של „ציונות אכזרית“ פסול מעיקרו, וכי אסור להציל יהודים נגר רצונם.

ויכוח זה חיוני, כי מצבים דומים עלולים להתעורר גם מחר ומחרתיים. האם מותר לי שים פצצות בבתי-הכנסת כדי לרס-אמריקה, למשל, כדי להביא את היהודים לארץ? ובדרום-אפריקה? ובעצם, מדוע לא בארצות-הברית?

אולם כדי שויכוח כזה יהיה בעל-משמעות, יש קודם כל לחקור, אתת ולתמיד, מה אירע באמת בעיראק בש-נים 1951/50.

מדינת ישראל מינתה ועדת-חקירה ממלכתית לחקירת רצח חיים אילוז-רוב ב-1933. האם אין כאן עילה חשובה לאי-ערך לחקירה מישרה ממלכתית?

העולם הזה מציע שממשלת-ישראל תחליט למנות ועדת-חקירה ממלכתית, וכי נשיא בית-הדין העליון ירכיב ועדה כזאת, שתחקור, בין השאר:

- מה אירע באמת בעיראק, כמה פצצות הונחו, היכן ועליידי מי?
- מי נתן את ההוראה לכך?
- מי העביר את ההוראה לעיראק?
- מי ביצע את הפעולות בפועל?
- מה היה תפקידו של כל אחד מהשליחים הישראליים בפרשה זו?
- כאילו נסיבות נעצרו השליחים הישראליים, ובאילו נסיבות שוחררו עליידי העיראקים?
- מה, במיוחד, היה תפקידו של מרדכי בן-פורת בפרשה זו, איך נעצר ובאילו נסיבות שוחרר ר??
- האם הפקירו השליחים הישראליים את היהודים המקומיים, שנעצרו, רח, מהם שנשפטו למאסר ומהם שהוצאו להורג?
- האם שולמו פיצויים ליהודים שנפגעו, ואם לא — האם יש לשלם?
- בסופו של דבר, כל פרטי הפרשה הזאת יתגלו. באחד הי

בתבת „העולם הזה“ (20.4.66) מי נתן את ההוראה?

פשוט ההוכחות היו כאלה שלא היה כל קושי להוציא פסיקדין כאלה.

בדבר אחד היו מאחדים כל אותם עולים, שעקבו מקרוב אחר מאורעות

„במקום זה, הוא חזר וביקר באורד ודיבן כפעם שניה, כעבור שבוע. הפעם הביא איתו את מפקד אירגון העלייה, מרדכי בן-פורת. היה זה בעת הביקור הזה, שהפליט רץ להזעיק מישרה, ויהודה נעצר. יחד איתו נעצר גם בן-פורת.“

העלימו עין

ח וט נוסף הוא עורכי-דין עיראקי, תושב תל-אביב, שביקש לשמור על אלמוניות. הוא לא רצה להיכנס לזיכרון, אם „ציונות אכזרית“ היא מוסרית. אבל היה לו מה לומר לגופו של „העסק העיראקי“. דבריו:

אחרי שנזרקה הפצצה הראשונה, בקפה דאר אל-ביאת, שופט-הרבה שמועות, שהזורקים היו קומוניסטים. אבל למחרת הפצצה, בשעה ארבע בבוקר, כבר חולקו כרוזים, כתובים בכתב-יד, בין מתפללי המניין הראשון בכתיבה. הכרוזים הוהירו מפני הסכנות שנתגלו עם הטלת הפצצה, והאיצו במתפללים לעלות לישראל.

אדם אחר, שראה בכך תופעה מרשימה, היה סלמאן אל-ביאת, שופט-חוקר של בגדאד-דרום. הוא קבע שהפצצת הכרוז בשעה כה מקומת מיכיה ידיעה-מראש על הטלת הפצצה. לכן הורה למישרה לחקור בכיוון זה, בקובעו כי מטילי-הפצצה הם יהודים

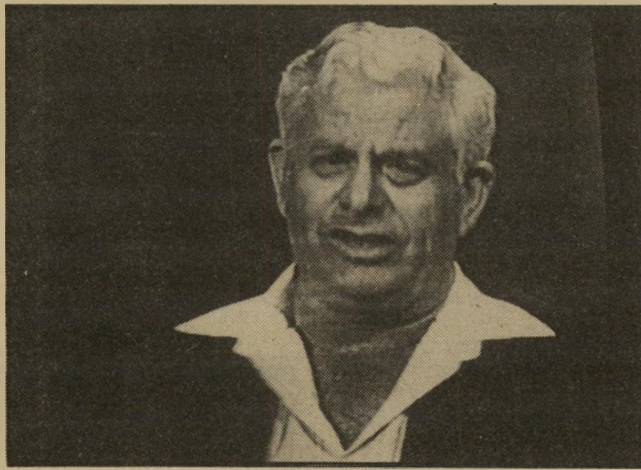
הכנסת על-שם סטנודה שסמוב. הוא מספר:

המחיר: העין הימנית

ע מדתי ליד דלת בית-הכני-סות. כבר ויתרתי על אורחותי העיראקית, ורציתי לברר מה נשמע. לפתע שמעתי רעש, כמו יריית אקדח. אחריכך רעש עצום. הרגשתי מכה, כאילו קיר נפל עלי. מסביב נהיה חר-שך. הרגשתי משהו קר יורד על לחיי. נגעתי — רם. העין הימנית. סגרת את עין שמאל — ולא ראיתי כלום... הרופא אמר לי: מוטב להוציא אותה.“

הוא נשאר בעיראק שלושה חודשים אחרי צאתו מבית-החולים. אחריכך בא תורו לעלייה. הפקיד-לשעבר נזרק למחנה-עולים, וכל מאמציו מאז לזכות בפיצויים עלו בתוהו. הוא טען: „נפ-געתי מהפצצה. בית-הדין שיטט קבע, כי הפצצה נזרקה עליידי התנועה (הציר-נית). ממשלת-ישראל צריכה לתת לי פיצויים.“

אבל ממשלת-ישראל אינה מודה באחריות לפצצות של בגדאד, וממלא לא יכלה להכיר בו כנפגע בפעולה. הוא מועסק עתה כעובד בלתי-קבוע במערכת בני-ברק, ומצבו קשה ביותר. „אני מוכן להיות קרוב למען המ-דינה“, הצהיר, „אבל כשהמצב בבית-

עציר-משוחרר תגר איך שוחררו העצירים?

מיס יעמדו גם הארכיונים העיי-ראקים, והמחקר המקיף של עיצאם אל-סרטאווי, לרשות חוקרים ישראליים. מוטב שהיה ברובם יתגלו באמצעות חקירה ישראלית מוסמכת.

„העסק העיראקי“, או שהשתתפו בו — כולל בני משפחותיהם של שני עולי-הגדרום שלום צאלה ויוסף בצרי: הם בירכו על החלטת העולם הזה לחשוף את הסוד. „הגיע הזמן שאזרחי ישראל יידעו